

Василь Магура

Слухач магістерської програми

Науковий керівник: к.е.н., доцент Гуменюк О.О.
Тернопільський національний економічний університет

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

Успішне функціонування підприємства в сучасних ринкових умовах можливе лише за умов здійснення безперервного руху грошових коштів – їх надходження та витрачання, забезпечення наявності певного вільного залишку на рахунках банку. Облік руху потоків грошових коштів дає змогу вивчити їх динаміку, визначити суму перевищення надходжень над витратами, зробити висновки про можливості внутрішнього самофінансування.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07 лютого 2013 року (з рахуванням змін і доповнень, внесених згідно з наказами Міністерства фінансів України № 627 від 27.06.2013 р., № 48 від 08.02.2014 р., № 241 від 17.02.2017 р. та № 564 від 20.06.2018 р.) визначає грошові кошти (гроші) як «готівку, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання» [8].

Сучасна економічна наука пропонує декілька визначень сутності грошового потоку: рух ліквідних грошових коштів; міра ліквідності компанії, яка складається із суми чистого прибутку та обсягу амортизаційних відрахувань; рух грошей в процесі господарської діяльності тощо. Загалом, грошові кошти, які отримує підприємство у результаті своєї діяльності, і є грошовим потоком. Грошові надходження повинні мати постійний і динамічний характер, а це означає, що грошовий потік повинен бути безперервним.

Поняття «грошовий потік» (Cash flow) імплементовано в обліково-фінансову практику вітчизняних підприємств на основі іноземного досвіду. Зокрема, міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (IAS 7) «Звіт про рух грошових коштів» визначає потоки грошових коштів як «надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів» [7].

Науковці по-різному трактують термін «грошовий потік». Зокрема:

І. Бланк наголошує, що грошовий потік підприємства є сукупністю розподілених по окремих інтервалах часу надходжень і виплат грошових коштів, генерований його діяльністю, рух яких пов'язаний з чинниками часу, ризику і ліквідності [1, с. 263];

І. Єпіфанова визначає грошовий потік «як різницю між отриманими й виплаченими підприємством грошовими коштами за певний період часу» [5, с. 248];

О. Терещенко грошовий потік характеризує як «результат руху грошових коштів підприємства за той чи інший період часу, тобто в загальному вигляді це різниця між надходженнями грошових коштів та їх виплатами за період» [9, с. 125].

Ю. Єрешко дає визначення грошового потоку як «обсяг грошових коштів, що отримує або виплачує підприємство протягом звітного або планованого періоду» [4, с. 40].

К. Крічевець трактує значення грошового потоку наступним чином: «грошовий потік являє собою надлишок коштів, наявний в необмеженому розпорядженні підприємства і є для керівництва підприємства насамперед масштабом вимірювання можливостей внутрішнього фінансування» [6, с. 174].

Однак, грошові потоки не розглядаються розширено з позиції структури і змісту, а це відповідно може призвести до їхньої неправильної оцінки і прийняття неадекватного управлінського рішення. Таким чином, дефініцію грошового потоку звужують до визначення запасу грошових коштів шляхом співставлення різновекторних потоків.

На нашу думку, доцільно розмежувати поняття «потік» від поняття «запас», оскільки потоком є явище динамічне, співвідносне з часом, а запас є статичним і вимірюється на певний момент часу, до того ж грошовий потік відображає рух грошових коштів, а не їх запас, що розраховується як різниця між позитивними і негативними потоками.

У науковій літературі подекуди спостерігається тенденція ототожнення грошових і фінансових потоків підприємства – ці поняття часто використовують як синоніми, однак є й інша точка зору, наприклад, О. Шаманська ототожнює фінансові та грошові ресурси: «будь-які грошові відносини – одночасно і є фінансовими відносинами, а всі грошові ресурси (платіжні, інвестиційні, кредитні, податкові тощо) – фінансові ресурси [10, с. 491].

Вважаємо доречним не погодитись з цією точкою зору, оскільки дефініція «грошові відносини» є значно ширшим поняттям, ніж просто «фінанси» (глибину категорії «фінанси» формують грошові відносини, що виникають у процесі розширеного відтворення: між підприємством і державою, банками, партнерами, клієнтами і т.д.

Таким чином, поняття «фінансовий потік» і «грошовий потік» не є тотожними, ступінь порівнянності фінансового і грошового потоків визначає співвідношення грошових відносин і фінансів як їх частини.

Грошовий потік підприємства доцільно трактувати як рух грошових коштів на рахунках у банку і у касі підприємства в процесі його фінансово-господарської діяльності. З точки зору бухгалтерського обліку грошовий потік підприємства є послідовним процесом надходження і вибуття грошових коштів у готівковій і безготівковій формі, що підлягає документальному оформленню у прибуткових і видаткових касових ордерах, платіжних дорученнях, інших платіжних документів, Звіті про рух грошових коштів і т.д.

Ефективність управління грошовими потоками підприємства базується на об'єктивній та якісній їх оцінці. Систему моніторингу грошових потоків доцільно диференціювати у розрізі наступних етапів: 1) аналіз обсягу та динаміки грошових потоків; 2) аналіз джерел формування грошових коштів; 3) аналіз напрямів використання грошових коштів; 4) аналіз рівномірності та збалансованості грошових потоків; 5) моніторинг показників грошового потоку; 6) аналіз ліквідності грошових потоків; 7) моніторинг синтетичних показників.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т. 2. 2-е изд., перераб. и доп. К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. 624 с.
2. Бруханський Р. Ф. Аналіз підходів до побудови моделей бухгалтерського інжинірингу. Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2014. №. 3. С. 27-34.
3. Гуменюк О. О. Функціонування аналітичного забезпечення діяльності підприємства. Сталий розвиток економіки. 2015. № 3. С. 212- 216.
4. Єрешко Ю.О. Сутність грошових потоків підприємства як економічної категорії. Формування ринкових відносин в Україні. К., 2011. № 4(119). С. 39-43.
5. Спіфанова І. Ю. Вхідні та вихідні грошові потоки підприємства як економічна категорія. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні». Вінниця, 2013. С. 247-249.
6. Крічевець К. Теоретичні основи контролінгу грошових потоків підприємства. Наука молода. Т., 2007. Вип. 8. С. 172-175.
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/929_019.
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 73 від 7.02.2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
9. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. Посібник. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.
10. Шаманська О.І. Управління фінансовими ресурсами на підприємстві. Наукові записки. Острого, 2007. Вип. 9, ч. 2. С. 490-496.